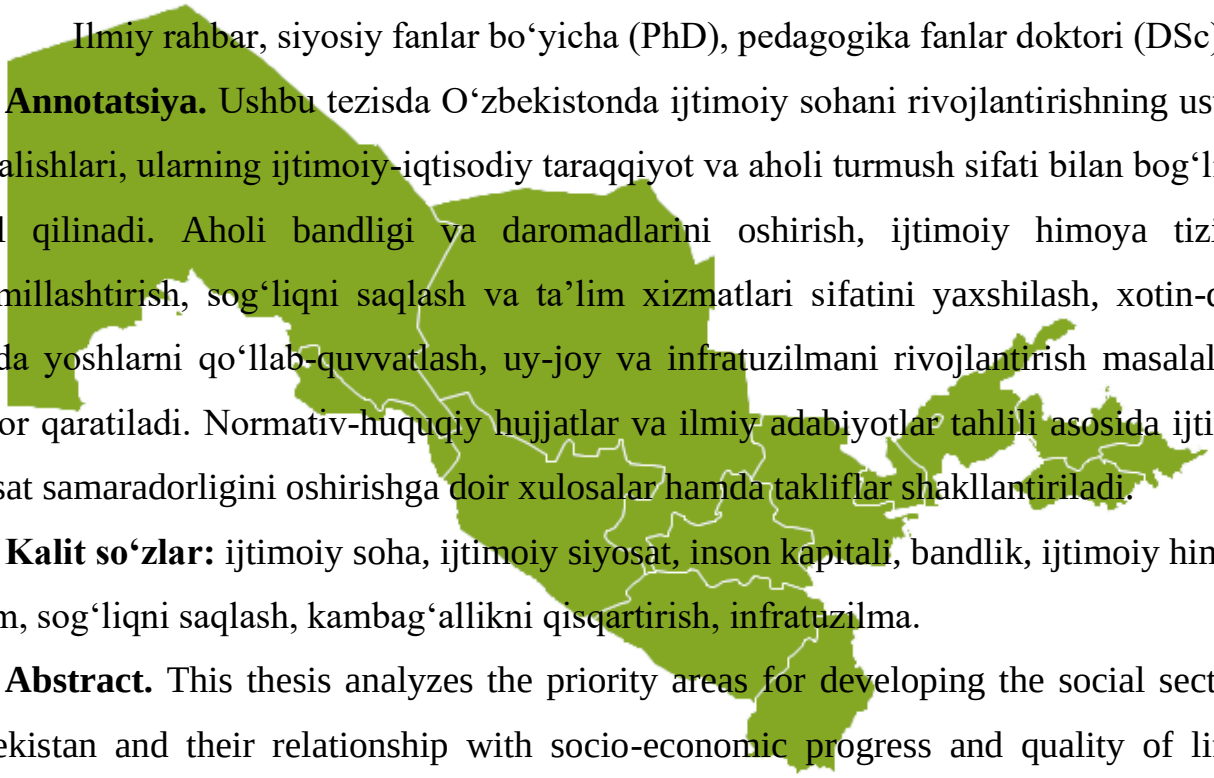
Qabul qilindi: 20-noyabr 2026-yil • Ma’qullandi: 22-noyabr 2026-yil • Nashr qilindi: 24-noyabr 2026-yil

IJTIMOIY SOHANI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

Orziboyeva Fotimaxon Shavkat qizi
Namangan shahar Unversity of Buzniess and Sciences unversiteti 1-kurs magistranti
Surobova Rayxona Zokirjonovna
Ilmiy rahbar, siyosiy fanlar bo‘yicha (PhD), pedagogika fanlar doktori (DSc)



Annotatsiya. Ushbu tezisda O‘zbekistonda ijtimoiy sohani rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari, ularning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot va aholi turmush sifati bilan bog‘liqligi tahlil qilinadi. Aholi bandligi va daromadlarini oshirish, ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish, sog‘liqni saqlash va ta’lim xizmatlari sifatini yaxshilash, xotin-qizlar hamda yoshlarni qo‘llab-quvvatlash, uy-joy va infratuzilmani rivojlantirish masalalariga e’tibor qaratiladi. Normativ-huquqiy hujjatlar va ilmiy adabiyotlar tahlili asosida ijtimoiy siyosat samaradorligini oshirishga doir xulosalar hamda takliflar shakllantiriladi.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy soha, ijtimoiy siyosat, inson kapitali, bandlik, ijtimoiy himoya, ta’lim, sog‘liqni saqlash, kambag‘allikni qisqartirish, infratuzilma.

Abstract. This thesis analyzes the priority areas for developing the social sector in Uzbekistan and their relationship with socio-economic progress and quality of life. It focuses on employment and income growth, improvement of social protection, the quality of education and healthcare services, support for women and young people, and the development of housing and social infrastructure. Based on an analysis of regulatory documents and academic literature, the thesis formulates conclusions and proposals aimed at increasing the effectiveness of social policy.

Keywords: social sector, social policy, human capital, employment, social protection, education, healthcare, poverty reduction, infrastructure.

Аннотация. В тезисе анализируются приоритетные направления развития социальной сферы в Узбекистане и их взаимосвязь с социально-экономическим развитием и качеством жизни населения. Рассматриваются вопросы повышения

занятости и доходов населения, совершенствования системы социальной защиты, улучшения качества образовательных и медицинских услуг, поддержки женщин и молодежи, развития жилищной и социальной инфраструктуры. На основе анализа нормативно-правовых актов и научной литературы сформулированы выводы и предложения по повышению эффективности социальной политики.

Ключевые слова: социальная сфера, социальная политика, человеческий капитал, занятость, социальная защита, образование, здравоохранение, сокращение бедности, инфраструктура.

Kirish. Ijtimoiy soha jamiyat hayotining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, aholining turmush darajasi, salomatligi, bilim va kasbiy salohiyati, bandligi hamda ijtimoiy barqarorligini belgilovchi omillarni qamrab oladi. Shu sababli ijtimoiy sohani rivojlantirish davlat siyosatining alohida e’tibor talab qiladigan yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlarda “inson qadri” tamoyiliga tayanish, fuqarolarning munosib hayot kechirishi uchun zarur sharoitlarni yaratish va ijtimoiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Mavzuning dolzarbligi shundaki, iqtisodiy o‘sish natijalari aholining kundalik hayotida sezilishi, ta’lim va tibbiyot xizmatlarining sifati oshishi, munosib ish o‘rinlari yaratilishi hamda ehtiyojmand qatlamlarning manzilli qo‘llab-quvvatlanishi bilan mustahkamlanishi lozim. Ijtimoiy siyosat faqat moddiy yordam ko‘rsatish bilan cheklanmay, insonning o‘z salohiyatini ro‘yobga chiqarishi uchun imkoniyat yaratishga ham qaratilishi zarur.

Tadqiqot maqsadi ijtimoiy sohani rivojlantirishning asosiy ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash, ularning o‘zaro bog‘liqligini tahlil qilish hamda samaradorlikni oshirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda tizimli yondashuv, normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, qiyoslash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Asosiy qism. Ijtimoiy sohani rivojlantirishning mazmuni inson manfaatlarini ta’minlash, ijtimoiy teng imkoniyatlarni kengaytirish va aholining hayot sifatini yaxshilash bilan belgilanadi. Ijtimoiy siyosatning samaradorligi iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanish, davlat va nodavlat institutlari hamkorligi, hududlar ehtiyojlarini hisobga olish hamda natijalarni muntazam baholashga bog‘liq. 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi

O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasida adolatli ijtimoiy siyosat yuritish va inson kapitalini rivojlantirish alohida ustuvor yo‘nalish sifatida qayd etilgan. Ijtimoiy sohani rivojlantirishni quyidagi asosiy yo‘nalishlarda ko‘rib chiqish mumkin:

1. Aholi bandligini ta’minlash va real daromadlarini oshirish. Barqaror bandlik oilalar farovonligi va kambag‘allikni qisqartirishning muhim shartidir. Buning uchun mehnat bozoridagi talabni muntazam o‘rganish, kasb-hunarga o‘qitish va qayta tayyorlash tizimini ishlab chiqarish ehtiyojlariga moslashtirish, yoshlar hamda xotin-qizlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash zarur. Yangi ish o‘rinlarining faqat soniga emas, balki mehnat sharoiti, ish haqi va kasbiy o‘sish imkoniyatlariga ham e’tibor qaratish lozim.

2. Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish. Ijtimoiy himoyaning asosiy vazifasi yordamga muhtoj shaxs va oilalarni o‘z vaqtida aniqlash, ularga manzilli yordam hamda zarur ijtimoiy xizmatlarni ko‘rsatishdan iborat. O‘zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasi 2030-yilgacha bo‘lgan davrda ushbu tizimni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari va kompleks chora-tadbirlarini belgilaydi. Ijtimoiy yordamni tayinlashda shaffof mezonlar, yagona ma’lumotlar bazasi va idoralararo hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi.

3. Sog‘liqni saqlash xizmatlari sifati va ulardan foydalanish imkoniyatini oshirish. Aholi salomatligi inson kapitalining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, mehnat unumdorligi va umr davomiyligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Birlamchi tibbiy-sanitariya yordamini kuchaytirish, kasalliklarning oldini olish, tibbiy xizmatlarning hududlar bo‘yicha teng taqsimlanishi, malakali kadrlar va zamonaviy diagnostika imkoniyatlarini kengaytirish ustuvor vazifalardandir. Profilaktika va sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish davolash xarajatlarini kamaytirishga ham xizmat qiladi.

4. Ta’lim va inson kapitalini rivojlantirish. Sifatli ta’lim insonning bilim, ko‘nikma va kasbiy malakasini shakllantirib, uning mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshiradi. Maktabgacha ta’lim qamrovini kengaytirish, umumiy o‘rta ta’limda o‘qitish sifatini yaxshilash, professional va oliy ta’limni mehnat bozori bilan uyg‘unlashtirish, pedagoglarning malakasini oshirish muhim hisoblanadi. Ta’limda raqamli texnologiyalardan foydalanish bilan birga, hududlar va ijtimoiy guruhlar o‘rtasidagi ta’lim

imkoniyatlari tafovutini kamaytirish zarur.

5. Xotin-qizlar va yoshlarni qo‘llab-quvvatlash. Xotin-qizlarning ta’lim olishi, bandligi, tadbirkorlik faoliyati va jamiyat boshqaruvida ishtirok etishi ijtimoiy taraqqiyotning muhim ko‘rsatkichidir. Yoshlar uchun kasbiy yo‘naltirish, zamonaviy kasblarni o‘rgatish, amaliyot va ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytirish lozim. Bunday chora-tadbirlar ijtimoiy faollikni oshirish bilan birga, inson kapitalidan samarali foydalanishga yordam beradi.

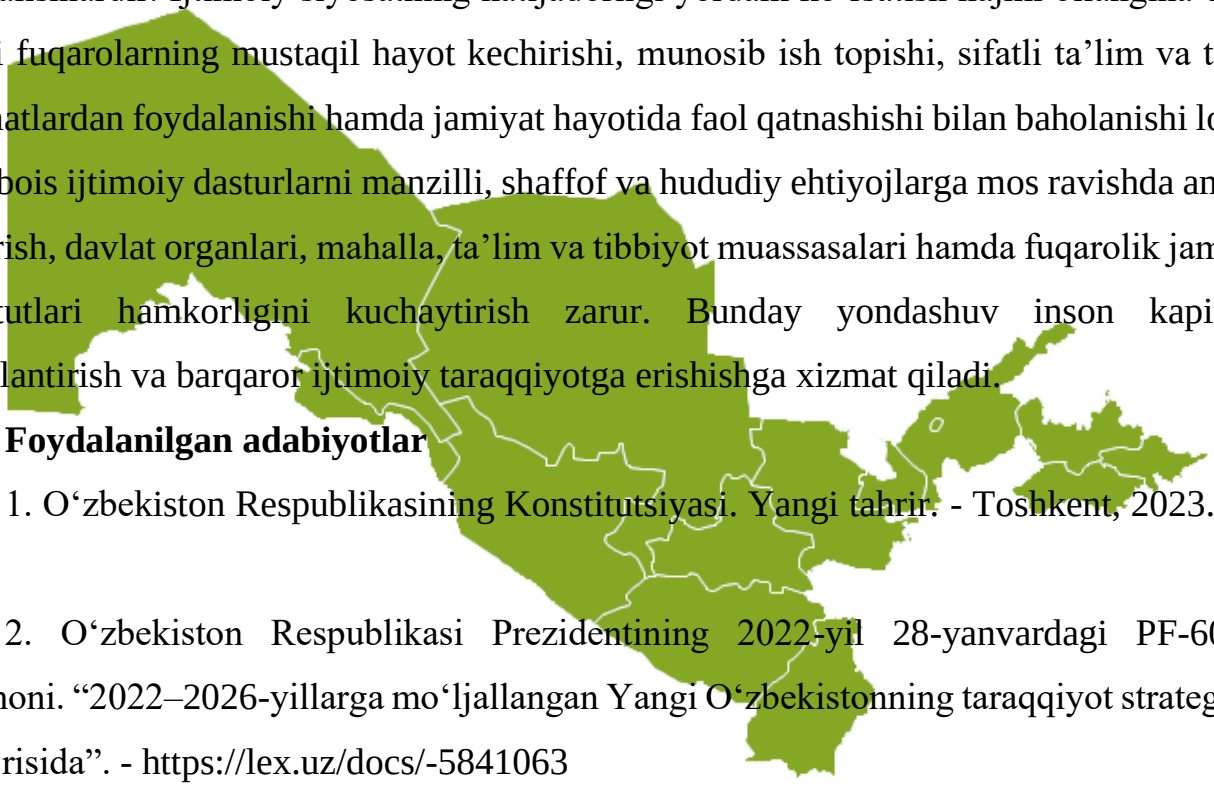
6. Uy-joy va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish. Aholining munosib turmush sharoiti sifatli uy-joy, ichimlik suvi, elektr energiyasi, transport, internet, maktab va tibbiyot muassasalaridan foydalanish imkoniyati bilan chambarchas bog‘liq. Shu bois infratuzilma loyihalarini hududlarning demografik holati va real ehtiyojlaridan kelib chiqib rejalashtirish, chekka qishloq va mahallalarda xizmatlar qamrovini oshirish muhimdir.

7. Madaniyat, sport va sog‘lom turmush tarzini rivojlantirish. Madaniy-ma’rifiy muassasalar, ommaviy sport va jismoniy tarbiya aholining bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish, yoshlarni ijtimoiy hayotga jalb qilish va sog‘lom avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. Bu yo‘nalishdagi imkoniyatlar barcha hududlarda, jumladan, imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ham ochiq bo‘lishi lozim.

Mazkur yo‘nalishlar bir-birini to‘ldiradi. Masalan, sifatli ta’lim kasbiy malakani oshiradi, bu esa bandlik va daromadlarning ko‘payishiga olib keladi. Barqaror daromad oilalarning sog‘liqni saqlash va ta’lim xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Manzilli ijtimoiy himoya esa og‘ir hayotiy vaziyatga tushib qolgan fuqarolarning jamiyat hayotida faol ishtirok etishiga ko‘maklashadi. Shu sababli ijtimoiy siyosat alohida tarmoqlar kesimida emas, balki yagona va o‘zaro muvofiqlashtirilgan tizim sifatida olib borilishi kerak. Ijtimoiy sohani rivojlantirish samaradorligini oshirish uchun, birinchidan, davlat dasturlarida aniq va o‘lchanadigan natija ko‘rsatkichlarini belgilash; ikkinchidan, mahalla darajasida ehtiyojlarni o‘rganish va xizmatlarni manzilli tashkil etish; uchinchidan, davlat-xususiy sheriklik va nodavlat tashkilotlar imkoniyatlaridan oqilona foydalanish; to‘rtinchidan, raqamli xizmatlar bilan bir qatorda an’anaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini ham saqlash zarur. Shuningdek, ajratilayotgan mablag‘larning

natijadorligini ochiq baholash va fuqarolar fikrini hisobga olish muhimdir.

Xulosa. Ijtimoiy sohani rivojlantirish mamlakat taraqqiyotining muhim sharti bo‘lib, uning markazida inson manfaatlari, munosib turmush darajasi va teng imkoniyatlar turadi. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, bandlik va daromadlarni oshirish, ijtimoiy himoyani kuchaytirish, sifatli ta’lim va tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytirish, xotin-qizlar va yoshlarni qo‘llab-quvvatlash hamda infratuzilmani rivojlantirish o‘zaro bog‘liq ustuvor yo‘nalishlardir. Ijtimoiy siyosatning natijadorligi yordam ko‘rsatish hajmi bilangina emas, balki fuqarolarning mustaqil hayot kechirishi, munosib ish topishi, sifatli ta’lim va tibbiy xizmatlardan foydalanishi hamda jamiyat hayotida faol qatnashishi bilan baholanishi lozim. Shu bois ijtimoiy dasturlarni manzilli, shaffof va hududiy ehtiyojlarga mos ravishda amalga oshirish, davlat organlari, mahalla, ta’lim va tibbiyot muassasalari hamda fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligini kuchaytirish zarur. Bunday yondashuv inson kapitalini rivojlantirish va barqaror ijtimoiy taraqqiyotga erishishga xizmat qiladi.



Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. - Toshkent, 2023. – 80 b.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”. - https://lex.uz/docs/-5841063

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 25-iyuldagi PF-175-son Farmoni. “O‘zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”. - https://lex.uz/docs/-6130265

4. Abdullayev S.A., Xajiyev B.D., Mambetjanov Q.Q. O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasi. Darslik. – Toshkent: Barkamol fayz media, 2018. – 424 b.